

Prešovská univerzita v Prešove
Pedagogická fakulta

VZDELÁVANIE A SPOLOČNOSŤ
VII.

medzinárodný nekonferenčný zborník

Renáta Bernátová, Tetyana Nestorenko (Eds.)

PREŠOV 2022

Vzdelávanie a spoločnosť VII.

Editorky: doc. RNDr. Renáta Bernátová, PhD.
doc. Tetyana Nestorenko, PhD.

Recenzenti: prof. Valentína Smačilo
prof. PhDr. Milan Portik, PhD.

Rozsah: 236 strán

Vydanie: prvé

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove, 2022

Publikácia bola vydaná elektronicky v Digitálnej knižnici UK PU:
<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bednarova17>

Za odbornú a jazykovú stránku zborníka zodpovedajú autori jednotlivých príspevkov.
Rukopis neprešiel redakčnou ani jazykovou úpravou.

© Renáta Bernátová, Tetyana Nestorenko, 2022

© Prešovská univerzita v Prešove, 2022

ISBN 978-80-555-2936-3

OBSAH

ÚVOD.....	5
SEKCIA: PREDŠKOLSKÁ A ELEMENTÁRNA PEDAGOGIKA.....	6
WAYS TO DEVELOP INFORMATION CULTURE OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN.....	7
Viktoriia Imber, Olena Demchenko	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-ДОШКІЛЬНИКА В УМОВАХ ОНОВЛЕНОГО ЗМІСТУ ДЕРЖАВНИХ ОСВІТНИХ СТАНДАРТИВ.....	10
Олена Добош, Олена Пинзенник	
СТАН ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРАКТИЦІ СУЧАСНИХ ЗАКЛАДІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	18
Неля Самоїленко	
SEKCIA: STREDOŠKOLSKÁ PEDAGOGIKA.....	35
GEOLOGICAL, GEOPHYSICAL AND GEOCHEMICAL EDUCATION IN MODERN INDUSTRIAL SOCIETY: OUR EXPERIENCE IN UKRAINIAN SCHOOLS.....	36
Maria Reshetnyk, Dmitro Starokadomsky	
НОВІ ОСВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОБОТІ ШКІЛ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ МІСТА МУКАЧЕВА.....	47
Марія Лавренова, Наталія Лалак, Тетяна Молнар, Любов Фенчак	
ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	57
Людмила Чаус, Людмила Харитонова	
SEKCIA: VYSOKOŠKOLSKÁ PEDAGOGIKA.....	67
TECHNOLÓGIA ROZŠÍRENEJ REALITY V MATEMATICKEJ EDUKÁCII – MODEL SAMR.....	68
Jana Hnatová	
FEEDBACK: BENEFITS AND RISKS.....	80
Olena Shenderuk	
ВІКОРИСТАННЯ ОПОР ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	87
Ганна Бойко	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ХХ СТОЛІТТІ.....	92
Наталя Аксакова	
САМООЦІНКА СТУДЕНТАМИ ВЛАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	106
Володимир Староста	
ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ НАНОТЕХНОЛОГІВ ЗДАТНОСТІ МОДИФІКУВАТИ ТА АДАПТУВАТИ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДІЧНЕ ТА НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	116

НОВІ ОСВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОБОТІ ШКІЛ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ МІСТА МУКАЧЕВА

NEW EDUCATIONAL TRENDS IN THE WORK OF PRIVATE FORM OF OWNERSHIP OF THE CITY OF MUKACHEVO

Марія Лавренова, Наталія Лалак, Тетяна Молнар, Любов Фенчак

Marija Lavrenova, Natalia Lalak, Tatiana Molnar, Lyubov Fenchak

Анотація

Статтю присвячено проблемі роботи ЗЗСО приватної власності міста Мукачева Закарпатської області. Сутність поняття «приватний навчальний заклад» ми розуміємо як окремий вид суб'єкта господарювання, що має право на провадження освітньої діяльності відповідно до отриманої ліцензії; створений за організаційно-правовою формою приватної організації, діє на певних рівнях освіти; проводить наукову, науково-дослідну, інноваційну, методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу та задоволення інших освітніх потреб з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей. Ретроспективний аналіз розвідок досліджуваної проблеми дає підстави стверджувати, що виникли приватні школи ще у прадавні часи і слугували протягом багатьох століть. Дослідниками проаналізовано історично-педагогічне підґрунтя порушеної проблеми; особливості заснування та діяльності приватних шкіл в Україні, типи приватних ЗЗСО, нормативно-правову базу. Розкрито особливості функціонування таких шкіл приватної форми власності міста Мукачева, як «Індіго» та «Емануїл». Авторами зацентровано увагу на перевагах приватних навчальних закладів: гнучкий навчальний графік, невеличкі класи, можливість складання індивідуального плану для кожного учня, новітні методики, величезний вибір предметів, розвиток дитини як особистості, не залежать від державного інвестування, самі визначають свою навчальну програму.

Annotation

The article is devoted to the problem of ZSSO private property of the city of Mukachevo, Zakarpattia region. We understand the essence of the concept of «private educational institution» as a separate type of business entity that has the right to conduct educational activities in accordance with the obtained license; created in the organizational and legal form of a private organization, operates at certain levels of education; conducts scientific, research, innovative, methodological activities, ensures the organization of the educational process and the satisfaction of other educational needs, taking into account their vocations, interests and abilities. A retrospective analysis of the research of the researched problem gives grounds to assert that private schools originated in ancient times and served for many centuries. Researchers have analyzed the historical and pedagogical basis of the problem; features of the establishment and operation of private schools in Ukraine, types of private ZSSO, regulatory framework. The peculiarities of the functioning of such privately owned schools in Mukachevo as «Indigo» and «Emanuel» are revealed. The authors focus on the advantages of private schools: flexible schedule, small classes, the ability to make an individual plan for each student, the latest techniques, a huge selection of subjects, the development of the child as a person independent of public investment, determine their own curriculum.

Ключові слова: освітній процес, заклади загальної середньої освіти приватної форми власності, «Індиго», «Емануїл».

Key words: educational process, institutions of general secondary education of private form of ownership, «Indigo», «Emanuel».

Вступ

Основою сучасного освітнього процесу є зв'язок закладів загальної середньої освіти, їх діяльності та змістового наповнення з життям суспільства, його цінностями та потребами. Освіта і виховання дітей – це без перебільшення найважливіше завдання як батьків, так і держави. У добу незалежної України демократизація суспільного буття, розбудова ринкових відносин і законодавче унормування різних форм власності зумовили нові підходи науковців, педагогів-практиків щодо актуалізації широкого спектру питань зі становлення й розвитку закладів загальної середньої освіти приватної форми власності.

1. Теоретичне підґрунтя дослідження

Цікавим є той факт, що приватні школи в Україні складають близько 1% від загальної кількості закладів середньої освіти. Тоді як в Голландії приватних шкіл понад 70%, у Польщі – 20%, у Словаччині – 19.92%, у Німеччині вони складають – 14%, у Швеції – 15%, у Франції – 18%, у США – 13% від загальної кількості. У країнах, що розвиваються, частка приватного сектора у загальній освіті значно більша, особливо серед середніх шкіл. До прикладу, в Індії, Танзанії вона дорівнює 60-80% усієї кількості навчальних закладів тощо.

Окремі теоретичні та історико-педагогічні аспекти поступу закладів загальної середньої освіти приватної форми власності розкрито в численних наукових доробках Л. Артемової, Т. Гавриленко, Л. Гришевич, О. Драч, Ф. Левітаса, О. Любара, В. Майбороди, Д. Федоренка. Вихідні методологічні положення дослідження ґрунтуються на працях сучасних українських учених: О. Адаменко, Л. Березівської, Я. Бурлаки, С. Гончаренка, Н. Гулана, Н. Дічек, Г. Іванюк, Я. Калакурці, О. Савченко, О. Сухомлинської. Науковці зазначають, що приватні школи як особливий інститут вітчизняної освіти, народжений у 90-ті роки ХХ ст., є можливим способом реалізації творчої і громадянської ініціативи креативних педагогів та прагнення надати шкільній освіті демократичних форм.

2. З історії виникнення приватних шкіл, їх типи

Ретроспективний аналіз досліджуваної проблеми дає підстави стверджувати, що виникли приватні школи ще у прадавні часи (перші в історії давніх цивілізацій школи у Шумерській державі мали приватний характер) і слугували протягом багатьох століть потребам верхівки суспільства у її підготовці до виконання своїх суспільних функцій. У сучасному світі, не дивлячись на процеси демократизації освіти, приватні навчальні заклади продовжують існувати і зберігають стабільні позиції в освітніх системах. Їх створення та діяльність регламентується державними актами або конституціями держав, що констатують право батьків на вибір типу навчального закладу для навчання своїх дітей.

На початку 90-х років ХХ ст. на теренах України частково відновлювали роботу заклади загальної середньої освіти, що мали тяглу традицію функціонування в дорядянську добу: гімназії, ліцеї, школи Монтесорі, колегіуми недержавних форм власності. Очевидним, на нашу думку, став факт зрілості соціального середовища та батьків щодо нових вимог до освіти їхніх дітей. До прикладу, ліцей «Гранд», започаткований 1988 р. у

Києві, – перший приватний загальноосвітній навчальний заклад європейського зразка. У ті роки його визнано успішною й ефективною моделлю школи як в Україні, так і за її межами. Лицей отримав вищий рівень Міжнародної акредитації NCPA як визнання високих стандартів освіти. Значний суспільний інтерес становить реалізована в лицейській системі освіти: тут упроваджують державний стандарт, а також життєві компетентності.

Цікавим є той факт, що з 1995р. започатковують діяльність загальноосвітні навчальні заклади I ступеня приватної форми власності в структурі спеціалізованих шкіл та гімназій, що давало змогу учням здобувати повну загальну середню освіту. Це підтверджує зростання в суспільстві запитів щодо приватної шкільної освіти дітей.

Нами з'ясовано, що упродовж останніх років мережа загальноосвітніх шкіл приватної форми власності активно розвивається, це зумовлюється стрімким зростанням населення, насамперед у великих містах. Результати соціологічного опитування «Освіта очима громадян», яке проводилось на замовлення Міністерства освіти і науки України, засвідчують, що 37% опитаних батьків мають бажання навчати своїх дітей у приватній школі; більше 50% із них погоджуються фінансувати якісну загальну середню освіту [7].

Найбільш чітко ця тенденція виявлялася в Києві – саме столиця посідає лідерську позицію за кількістю приватних шкіл в Україні. Тут склалася ситуація здорової конкуренції між державними школами та інноваційними типами загальноосвітніх шкіл приватної форми власності. У цих школах упроваджували кращі європейські та світові освітні практики. Тому простежуємо зростання іміджу приватних ЗЗСО, що апробували новітні технології організації освітнього процесу, індивідуалізацію навчання, додаткові освітні послуги, широкий спектр викладання іноземних мов.

Займаючись дослідженням і аналізом даної категорії на сучасному етапі розвитку незалежної України науковці зауважують, що «приватність в усіх сферах життя є підставою, формою і наслідком для здобуття окремою людиною реальних можливостей існувати автономно; приватність є можливістю мати та оберігати свій суверенітет під час прийняття рішень; приватність є властивістю формування і реалізації «Я-концепції» і власного життєвого проекту людини» [1, 2, 7, 9, 13].

Сучасні дослідники визначають появу приватних закладів освіти як об'єктивну потребу, що зумовлена переходом до ринкової економіки. Здійснений аналіз наукових джерел свідчить про: існування різних підходів у науково-педагогічній літературі до трактування поняття «приватна освіта»; наявність у сучасних вітчизняних та міжнародних наукових працях низки дефініцій, що застосовуються для характеристики діяльності навчальних закладів, ініціаторами відкриття яких стають приватні особи та установи.

Поняття «приватний навчальний заклад» ми розуміємо як окремих вид суб'єкта господарювання, який має право на провадження освітньої діяльності відповідно до отриманої ліцензії; створений за організаційно-правовою формою приватної організації, діє на певних рівнях освіти; проводить наукову, науково-дослідну, інноваційну, методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу та задоволення інших освітніх потреб з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей. Існують різні класифікації ЗЗСО, відповідно до яких можна виділити наступні типи приватних шкіл, представлено на Рис. 1.

Зазвичай приватна школа має свою концепцію: педагогів об'єднує спільна ціль – дати здобувачам освіти усе для звершення у дорослому житті; розвитку дітей сприяє навчання у малих групах; вірогідність психологічного та фізичного насильства у таких закладах дуже низька, що також є вагомою перевагою приватних шкіл, адже безпека дитини – на першому місці для її батьків.

Оскільки приватна школа є новим явищем для сучасної України, то і підходи до управління нею та вимоги до компетенцій керівників таких навчальних закладів мають свої особливості. Вони доповнюють перелік компетенцій директора школи і зобов'язують керівника навчального закладу приватної форми власності бути конкурентоспроможним освітнім менеджером, перед яким стоїть набагато більше завдань, ніж перед директором

державної школи. Директор приватного закладу, окрім забезпечення навчального процесу, змушений бути економістом і юристом або ж наймати таких фахівців, щоб відстоювати права школи в умовах сучасного законодавчого поля [14].

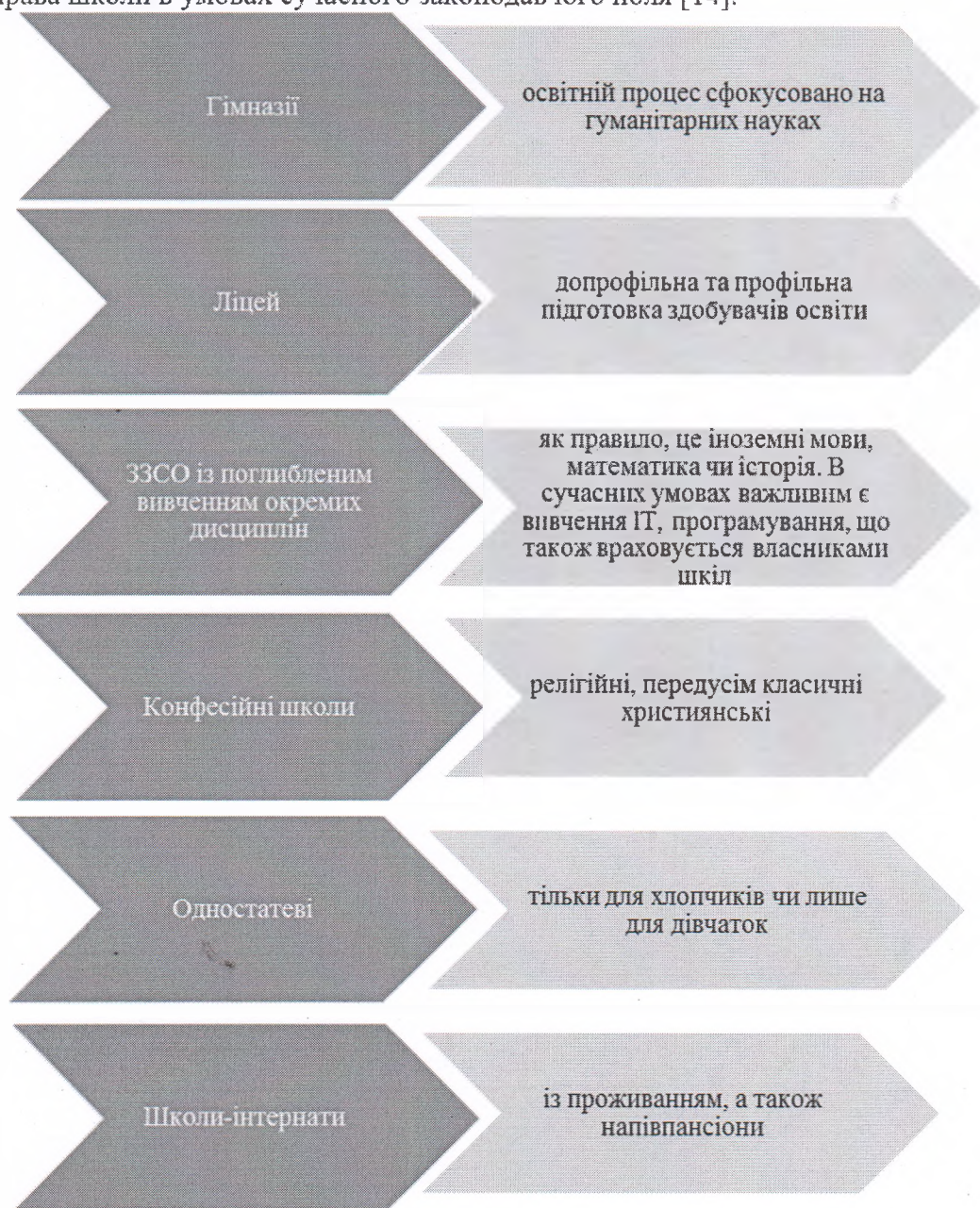

Рис. 1. Типи приватних шкіл

Основними характеристиками управлінської діяльності керівника приватного закладу освіти на сучасному етапі вважаються: професійність, науковість, аналітичність, прогностичність, гнучкість, комунікабельність. У літературі з питань компетентності чітко видно, що більшість авторів у моделях управління виділяють три рівні компетентності: інтегративну – здібність до зліптя знань і навичок та їх використання в умовах швидкоплинного зовнішнього середовища; соціально-психологічну – знання і вміння у сфері сприйняття поведінки людей, мотивації їх діяльності, високий рівень емпатії і комунікативної культури; компетентність у конкретних сферах управлінської діяльності (управлінську компетентність) – прийняття рішень, обробка інформації, методи роботи з людьми [7]. Отже, розвиток та встановлення приватних навчальних закладів сприяє пошуку та покращенню якості освітнього процесу на сучасному етапі. Особливості управління

розвитком такого типу навчального закладу полягає у професійності, науковості, аналітичності, прогностичності, гнучкості, комунікабельності, вмінні експериментувати на шукати альтернативні шляхи розвитку ЗЗСО.

3. Нормативно-правова база організації освітнього процесу в закладах приватної власності

У нормативних джерелах, що відносимо до доби незалежної України, навчальні заклади приватної форми власності здебільшого репрезентовано як навчально-виховні інституції та соціально-культурний феномен, характерний для демократичного суспільства (основні засади поч. ХХІ ст. представлено в Табл. 1.)

Таблиця 1. Нормативно-правові документи з питань освіти 2010-2020 рр.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про ЗНЗ» (2010 р.)	Приватний заклад має видавати випускникам документи державного зразка про відповідний рівень освіти лише за наявності ліцензії та за умови проведення його атестації. Якщо результати діяльності певного закладу та/або умови організації навчально-виховного процесу не відповідають установленим державним стандартам, то він вважається неатестованим. Через один-два роки приймається рішення про проведення повторної атестації або зміни типу, реорганізації чи ліквідації відповідно до законодавства. У разі непроходження атестації приватний заклад позбавляється ліцензії на надання освітніх послуг [8].
Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.)	Створено умови для розвитку мережі загальноосвітніх навчальних закладів, заснованих на приватній формі власності, що забезпечує диференціацію навчання, посилення професійної орієнтації, профільне навчання, індивідуальну освітню траєкторію розвитку учнів відповідно до їх особистісних потреб, інтересів і здібностей, а також оновлено зміст, форми та методи організації навчально-виховного процесу на засадах компетентнісного підходу [6].
Концепція «Нової української школи» (НУШ) (2016 р.)	Запроваджується рівноправність доступу до бюджетного фінансування закладів освіти всіх форм власності, а публічні фінанси розподіляються прозоро, що започатковує принцип «гроші ходять за дитиною». для забезпечення свободи вибору в освіті. Якщо батьки згідно з власними світоглядними та релігійними переконаннями надають перевагу навчанню дитини в приватному освітньому закладі, то держава відповідно спрямовує виділені на навчання цієї дитини кошти [4].
Закон України «Про освіту» (2017 р.)	Держава може здійснювати фінансування на здобуття особою загальної середньої освіти лише в тому приватному закладі освіти, що має ліцензію на впровадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти, за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів шляхом передачі такому закладу освіти цільового обсягу коштів у розмірі фінансового нормативу (з урахуванням відповідних коригуючих коефіцієнтів) бюджетної забезпеченості одного учня, який здобуває повну загальну середню освіту, та в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [3].

Аналіз законодавчо-нормативної бази з проблеми дослідження уможливив з'ясувати існування взаємозв'язків між існуючими в суспільстві потребами щодо вдосконалення шкільної освіти учнів і змінами освітньої політики. Концепція НУШ та Закон України «Про освіту» утвердили рівний доступ ЗЗСО усіх форм власності до бюджетного фінансування їх діяльності. Важливо й те, що в новій українській школі упроваджується прозорий розподіл фінансів, а це сприяє зростанню мережі навчальних закладів приватної форми власності (за бажанням батьків, їхнім ціннісним вибором чи релігійними переконаннями).

Варто зазначити, що приватні ЗЗСО також є альтернативою масовій школі для дітей з особливими фізичними та інтелектуальними потребами, для сімей зі своїми власними духовними чи національними орієнтирами [5]. Протягом останніх десятиліть відбувається процес деякого зростання кількості приватних шкіл, що зумовлюється такими чинниками: зниження якості діяльності державної середньої школи у зв'язку з її перетворенням у масову, що призводить до появи незадоволення певної кількості батьків їх діяльністю, до віддання переваги приватній школі; різноманітність типів приватних освітніх закладів, які мають

можливість задовольнити всі потреби та смаки [9]. Основні освітні тенденції приватних шкіл:

- формування здобувачів освіти як громадян України, становлення у них громадянської позиції та національної свідомості;
- здобуття дітьми загальної середньої освіти на рівні не нижчому від державних стандартів;
- розвиток здібностей та обдарованості школярів, їх інтересів та нахилів у результаті впровадження передових педагогічних технологій у освітній процес, реалізації диференційованого та індивідуального підходів;
- створення умов для всебічного розвитку дитини у позашкільний час;
- створення комфортних умов для навчання, виховання та розвитку дитини (безпосередньо технологічно-навчальних, естетичних і побутових) [2].

4. Приватні ЗЗСО м. Мукачева

Удосконалюючи систему освіти в регіоні, Департамент освіти і науки Закарпатської ОДА щоразу більше акцентує увагу на доступі до якісної освіти якнайширшого кола своїх громадян, а також на можливості вибрати освітні заклади, враховуючи психологічні, культурні та інтелектуальні пріоритети дитини. Для батьків важливо обрати навчальне середовище, в якому школярі будуть почуватися у безпеці, доглянутими та всебічно розвиватимуться відповідно до своїх потреб та здібностей. Дати дитині хорошу освіту, розвинути її здібності, виховати впевнену у собі особистість - означає подбати про майбутнє. Безперечно, державні навчальні заклади ставлять перед собою саме такі завдання, проте їх швидше можна реалізувати у школі з малою наповненістю класів, невеликим колективом педагогів-однодумців.

Створення приватних шкіл – явище цілком закономірне і відповідає етапу становлення України як самостійної держави. У Закарпатській області функціонує ціла мережа приватних навчальних закладів. Логіка нашого дослідження дозволяє розкрити особливості функціонування шкіл приватної форми власності міста Мукачева.

Приватна гімназія «Індиго» є приватним закладом загальної середньої освіти I-II ступенів навчання, що здійснює свою діяльність у відповідності до ліцензії на провадження освітньої діяльності, яка видана згідно розпорядження голови Закарпатської ОДА (від 25. 05. 2020 р. № 274). Цей ЗЗСО у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», іншими законодавчими актами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, Кабінету Міністрів України, наказами МОНУ, інших центральних органів виконавчої влади, Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, Статутом школи тощо.

Головним принципом роботи «Індиго» є принцип дитиноцентризму, тобто орієнтація на потреби школяра. Освітній процес ґрунтується на тісній співпраці педагогів, батьків та учнів. Як показує практика, саме взаємодія у межах трикутника «здобувач освіти-учитель-батьки» створює простір для сучасної ефективної освіти. В основу співпраці між усіма учасниками навчального процесу покладені принципи педагогіки партнерства, як основи Нової української школи [11].

Освітній процес в «Індиго» ґрунтується перш за все на академічній свободі вчителя, праві вільного вибору ним форм, методів та засобів навчання і праві на педагогічну ініціативу. Адміністрація закладу, батьківська та учнівська спільноти усебічно сприяють реалізації цих прав. Водночас батьки та школярі можуть бути ініціаторами чи учасниками організації освітнього процесу, зокрема:

- подавати заявки класу чи індивідуальні на освітні, соціальні й культурні гранди;

- залучати батьків до організації майстер-класів та лекцій про різні спеціальності, а також екскурсій на виробництва, в офіси тощо;

- шукати можливості для отримання якомога ширшої інформації про сучасні професії та формування соціальної компетентності.

Усім здобувачам освіти надана можливість спробувати себе у відповідних конкурсах, виставках, змаганнях тощо. Форму і зміст таких заходів планують батьки, педагоги разом з учнями. У позаурочний час діти за бажанням можуть брати участь у шкільних, міських, обласних олімпіадах з навчальних предметів (при допомозі в підготовці вчителя). Успішна участь заохочується, але не є обов'язком школярів; будь-який результат на олімпіаді або відмова від участі не можуть бути причиною засудження чи покарання з боку педагога чи адміністрації навчального закладу.

Контроль за діяльністю приватної гімназії «Індиго» здійснює Центральний орган виконавчої влади міста Мукачева із забезпечення якості освіти та його територіальні органи. Зокрема:

- проводить інституційний аудит навчального закладу;

- надає рекомендації школі щодо організації та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти;

- за результатами експертизи затверджує освітні програми початкової та базової загальної середньої освіти (крім типових і тих, що розроблені на основі типових);

- проводить моніторинг якості освітньої діяльності та якості освіти у порядку, визначеному законодавством;

- за дорученням центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки здійснює контроль за дотриманням вимог щодо організації зовнішнього незалежного оцінювання.

Сутність феномену «Індиго» полягає в пошуку й реалізації таких форм взаємодії з батьками, що впливають на створення сприятливого освітнього середовища. Варто зауважити, що в цьому навчальному закладі напрацьовано досвід плідної співпраці з батьками учнів та особами, які їх замінюють. Це важливо насамперед тому, що саме в сім'ї, де зростає дитина, як зазначено в статті 59 Закону України «Про освіту» [3], закладаються моральні основи становлення особистості школяра. Батьки, родина створюють фундамент для духовного, економічного та соціального зростання особистості, громадянська. Цьому є пояснення – сім'я відтворює різні моделі конкретних суспільно-історичних періодів, саме сім'я продукує властиві для певного часу цінності, а економічні зрушення, демографічні стани, суперечливі тенденції в культурному та політичному.

Таким чином, «Індиго» має декілька відмінних від інших освітніх закладів рис. Насамперед, тут здобувачі освіти та педагоги є партнерами: учитель допомагає, скеровує дитину, вчить її відкривати для себе світ. Крім того, це школа з малою наповнюваністю класів, у яких навчаються та виховуються по 8-15 дітей. У цьому закладі освіти створено відповідне розвивальне навчально-виховне середовище; педагоги мають можливість бачити, розуміти й чути кожну дитину, а тому й здобувачі освіти тут відкриті, ширі, безпосередні, з належним рівнем самооцінки. Школа є моделлю особистісно зорієнтованого освітнього закладу повного дня: діти мають можливість не лише засвоїти державний компонент, а й здобути додатково знання з двох іноземних мов, логіки, основ економіки, довкілля тощо. В другій половині дня працюють секції, зокрема шахова, гуртки за інтересами (хореографічний, драматичний), танцювальна, музична, художня студія, проводяться арт-терапія, казкотерапія, пісочна терапія тощо.

Нині в науковому середовищі України питання про співвідношення світської та релігійної освіти є предметом дискурсу в царині різних галузей: філософії, педагогіки, психології, релігієзнавства тощо. У контексті дослідження достатньо вартісним є напрацьований досвід християнськими церковними осередками, які розгортають широку освітню діяльність та виховний процес у межах своєї соціальної доктрини. Варто зазначити,

що, розглядаючи питання про шляхи співпраці держави та церкви в освітньо-виховній галузі, необхідно враховувати обставини релігійної ситуації, а також особливості законодавчої бази, адже кожна держава має свої відмінні сув'язі світського та релігійного навчання. Тому вибудовування взаємодії між школами та релігіями є достатньо складною справою, адже форми, у яких представлена ця співпраця, варіюють залежно від регіону. Цікавими в контексті дослідження є концептуальні засади приватної школи міста Мукачеве «Еммануїл».

НВК «Еммануїл» заснований 11 березня 2015 року, що зазначено у Протоколі загальних зборів засновників Міжнародного фонду охорони здоров'я та навколишнього середовища «Регіон Карпат». Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017р.), Приватний експериментальний навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I-III ступенів «Еммануїл» з інклюзивним навчанням перейменовано на Приватну гімназію I-II ст. «Еммануїл». Заклад розрахований на невелику кількість дітей, орієнтовна наповнюваність класів може бути біля 10 учнів. У разі необхідності, при малій наявності школярів можливе об'єднання двох класів в одному приміщенні. «Еммануїл» має однікові та різновікові групи загального розвитку. У приватній гімназії визначені українська та російська мови навчання і запроваджено поглиблене вивчення іноземних мов. Основним документом, що регулює освітній процес, є робочий навчальний план. Він складається на основі типових навчальних планів для загальноосвітніх навчальних закладів, розроблених та затверджених Міністерством освіти і науки України, з повним виконанням інваріантної складової та конкретизацією варіативної складової [10].

Відповідно до робочого навчального плану педагогічні працівники приватного ЗЗСО працюють за навчальними програмами, підручниками, посібниками, що мають відповідний гриф МОН України, а також науково-методичну літературу, дидактичні матеріали, форми, методи, засоби навчальної роботи, що мають забезпечити виконання статутних завдань та здобуття освіти на рівні державних стандартів. Учасниками освітнього процесу в «Еммануїлі» є: здобувачі освіти; адміністрація; педагогічні працівники; вихователі; бібліотекар; психолог; інші фахівці; батьки або особи, що їх замінюють; волонтери. Педагоги приватної школи «Еммануїл» свідомі того, що швидкі зміни, які відбуваються нині в навколишньому світі, зумовлюють необхідність розвивати в дітях бажання вчитися впродовж усього свого життя. Саме особистісно орієнтовані методики, за якими працює «Еммануїл», формують у дітей здатність та готовність до:

- вміння самостійно навчатися;
- сприйняття змін і пристосування до них;
- критичного мислення і правильного вибору;
- виявлення та успішного розв'язання проблем;
- піклування про інтереси спільноти та країни, збереження довкілля.

Ця приватна школа є альтернативним навчальним закладом для дітей з особливими потребами. І найважливіше, на нашу думку, вона підходить родинам, які мають свої духовні орієнтири, певні релігійні вподобання.

Приватні навчальні заклади, на нашу думку, мають певні вагомі переваги. Варто зацентувати на них увагу.

Індивідуальний підхід. Як правило, у приватних школах, невеликі за чисельністю класи, а це автоматично означає, що вчитель приділяє більше уваги кожній дитині. Приватна школа побудована за принципом, щоб діти вчилися, розважалися і додатково займалися в одному місці [13]. Гуртки входять у вартість навчання і дитина має нагоду відвідувати їх, не полишаючи територію навчального закладу. Цікавими для школярів є різноманітні уроки, гуртки, факультативи (театр, дизайн, кулінарія, шахи, їзда на велосипеді, уроки щастя та ін.). У кожній дитини – індивідуальна траєкторія розвитку. Діти набувають навичок реального життя – спілкування, взаємодії, роботи з інформацією, планування власного часу та вміння бачити важливе.

У приватній школі не існує додаткових поборів – із ціни ніхто не робить таємниці. Дитина розуміє, що за її навчання платять і батьки мотивують це прагненням дати кращу освіту. У приватному ЗЗСО дитина почувається комфортно, смачно нагодована, займається в спортзалі з хорошим матеріально-технічним забезпеченням і в сучасному, належно облаштованому, комп'ютерному класі. Організація навчання, дозвілля й безпеки здобувачів освіти в приватних закладах набагато краща, ніж в державних.

Приватні школи меншою мірою орієнтовані на кількісні показники, вони так чи інакше існують за законами ринку: педагогам вигідніше дбати про імідж закладу, показник вступу випускників, ніж про задоволення перевіряючих чиновників [12]. Якщо школа матиме гарне ім'я, вона матиме популярність, а отже й гроші. Учитель – це партнер, який допомагає учням у навчанні: спрямовує, підказує, зацікавлює, керує проектною роботою. Батьки і приватний навчальний заклад мають спільну мету – успішна і щаслива дитина. Якщо школа бачить у батьках партнерів, то налагоджує з ними відкриті відносини. Наприклад, дає широкий зворотний зв'язок щодо успіхів і напрямів для вдосконалення дитини, відгукується на пропозиції щодо проведення спільних заходів і сама заохочує батьків до цього.

Висновки

Отже, школи приватної форми власності органічно доповнили історичну мережу середньої освіти в державі, розширили можливості доступу до освіти, конкурують на ринку освітніх послуг. Приватні навчальні заклади йдуть в авангарді прогресу, оскільки саме за їхньої ініціативи виносяться на широке обговорення та проходять експериментальну апробацію питання трансформації освітнього процесу з урахуванням світових тенденцій і української практики, відшукуються шляхи удосконалення нормативно-правової бази системи освіти в Україні. Функціонування закладів загальної середньої освіти приватної форми власності у місті Мукачеві сприяє трансформації від колективістської до особистісно орієнтованої освітньої парадигми. Це уможлиблює розширення освітнього простору та удосконалення мети, змісту шкільної освіти учнів відповідно до запитів батьків і потреб держави щодо підготовки соціально активних, творчих громадян України. Варто зазначити, що у кожного приватного закладу освіти є своя концепція і батькам слід ознайомитись із нею до того, як віддавати дитину до школи. Потрібно звернути увагу на конкретні та практичні кроки її досягнення. Одна справа – задекларувати «компетенції XXI ст.», інша справа – зрозуміти, що стоїть за кожним словом і як конкретно їх втілювати.

Література

1. Асоціація навчальних закладів приватної форми власності. Історія. URL: <http://www.assoc.e-u.in.ua/informaciya-pro-asociaciyu.istoriya>.
2. Друганова О. М. (2008). Приватна ініціатива в освіті України (історико-педагогічний аспект) : монографія. Харків: Диво, 556 с.
3. Закон України «Про освіту» (2017 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
4. Концепція «Нової української школи» (НУШ) (2016 р.) <https://cutt.ly/AJ3LtHx>.
5. Лалак, Н. Лавренова, М., Фенчак Л. (2020). Особливості створення освітнього середовища для молодших школярів в контексті нової української школи. *Vzdelavanie a spolocnost V.: medzinarodny nekonferencny zbornik*. Presov. С. 72-79.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>.
7. Парашенко Л., Громовий В. Приватні школи в Україні: уверх сходами, які ведуть донизу. URL: <https://cutt.ly/AJ3K8pj/>

8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про ЗНЗ» (2010 р.) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/778-2010-%D0%BF#Text>.
9. Сидоренко О. Л. (2000). Приватна освіта в ринковому просторі України. *Економіка і упр.* № 4. С. 13-18.
10. Статут приватного закладу гімназія «Еммануїл» (2022). URL: https://emmanuil.org.ua/info/statut_shkoly/.
11. Статут товариства з обмеженою відповідальністю «приватна гімназія «Індиго» (2020). URL: <https://cutt.ly/QJ3K2QW>
12. Фініков Т. В. (2004). Стратегічна позиція приватного сектора освіти в Україні. Київ: Університет економіки і права «Крок», 15 с.
13. Шиян О. М. (2000). Місце «приватної» освіти в освітянському просторі України. *Нова парадигма: альм. наук. пр.* Вип. 18. С. 181-185.
14. Язиков О. І. (2003). Приватні навчальні заклади в освіті ХХІ століття. *Зб. наук. пр. пед. науки. Бердян. держ. пед. ун-т.* Бердянськ, № 3. С. 140-145.

Information about authors:

*Marija Lavrenova – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine.
orcid.org/0000-0003-4749-8910.*

*Natalia Lalak – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine.
orcid.org/0000-0003-2613-3541.*

*Tatiana Molnar – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine.
orcid.org/0000-0002-9082-4868.*

*Lyubov Fenchak – PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine.
orcid.org/0000-0002-3960-8959.*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>